

Katolla. Kuva: Natalia Lohi.

moskovalaisia, kun ymmärsimme tunkemisen jalon taidon esimerkiksi metrojonoissa. Kauppakeskukset olivat pullollaan tavaroita ja vaatteita, mutta esimerkiksi pienten ruokakauppojen hyllyt saattoivat ammottaa tyhjinä. Tältä osin pakotteet näkyivät Moskovan arjessa.

Matkamme kokemaan paljon uutta, esimerkiksi yritysvierailun hissiytiö Koneella sekä Suomen suurlähetystössä. Päädyimme myös englantilaisen bloggarin luennolle. Kävimme kulttuurikohteissa moneen otteeseen ja esimerkiksi venäläisessä rap-konsertissa. Venäjän kieltä tuli käytettyä matkan pituuteen nähden mielestäni yllättävän vähän, mutta totta kai täytyi avata suutaan, kun opettaja kyseli kysymyksiä tunneilla. Väite, jonka mukaan Venäjällä ymmärretään huonosti englantia, on totta vanhemman ikäpolven kohdalla. Nuoremmat, esimerkiksi oman ikäisemme, puhuivat hienosti englantia

ja monet oikeastaan ilman aksenttia. Se oli postiviinen yllätys!

Moskovalaisten nuorten elämä on erittäin koulupainotteista ja vapaa-aikaa on meihin verrattuna todella vähän. Suomalaisilla on mielikuva, että Venäjällä kouluissa kuri on kaiken A ja O, ja että kukaan ei ole kiinnostunut ulkomaista. Nämä mielikuvat osoittautuivat kokemukseni mukaan vääriksi. Vaikka tämä oli neljäs kertani Venäjällä ja toinen kertani Moskovassa, voin vasta nyt sanoa, että pääsin sen sykkeeseen edes vähän kiinni. Matka antoi itseluottamusta. Se opetti paremmin ymmärtämään venäläisten nuorten arkea ja nuoria, jotka ovat oikeastaan yllättävän samanlaisia kuin me Suomessa. Matka ja sen mukanaan tuomat kokemukset herättivät halun matkustaa Moskovaan uudelleen.

Iida Heinonen

BASEES-konferenssi Cambridgesssä

British Association for Slavonic and East European Studies (BASEES) järjesti vuosittaisen konferenssinsa perinteisesti Cambridgesssä, Fitzwilliam Collegen tiloissa 13.–15.4.2018. Konferenssiin otti osaa yli 400 tutkijaa lähinnä Euroopasta, mutta myös muualta maailmasta. Suomalaisia oli paikalla noin 20. Kolmen päivän tiivis ohjelma koostui key note -luennoista, työryhmistä, vapaammista roundtable-keskusteluista sekä iltaohjelmasta. Työryhmien

kirjo oli laaja: esitelmiä pidettiin politiikan, historian, sosiologian ja maantieteen, elokuva- ja mediatutkimuksen, kielitieteiden, kirjallisuus- ja kulttuuritieteiden sekä taloustieteen aloilta. Konferenssin teemana oli vuoteen 1968 liittyvät tapahtumat: Prahan kevät, dissidentit ja ihmis-oikeudet laajemmassa näkökulmassa. Kyseiset teemat näkyivät ennen kaikkea key note -puheen-vuoroissa. Tämä lyhyt raportti ei valitettavasti tee oikeutta konferenssissa käsiteltyjen aiheiden

laajuudelle, vaan siinä käsitellään lähinnä niitä yhteiskuntatutkimuksen ja historian työryhmäesityksiä, joissa kirjoittajat olivat itse paikalla.

Yksi perjantain historia-aiheisista työryhmistä käsiteli lapsia ja koulutusta Neuvostoliitossa, Keski-Euroopassa ja entisen Jugoslavian alueella. Kansainvälisen työryhmän puheenjohtajana toimi **Matthias Neumann** (University of East Anglia), jonka oma esitys eräässä toisessa työryhmässä käsiteli lähinnä 1970-luvulla pioneeireiri Artekiin osallistuneiden amerikkalaisten lasten ja nuorten kokemuksia. **Matthew Paulyn** (Michigan State University) esitys analysoi lasten ”hyvinvointikeskuksen” toimintaa 1920-luvun Odessassa. Näiden ”lasten kaupunkien” tavoite oli muokata usein vaikeista olosuhteista lähtöisin olevat lapset täydellisiksi neuvostoihmisiksi. Myös isänmaallisen kasvatuksen teema oli paneelissa esitettyä, tosin tällä kertaa lähestyttiin entisen Jugoslavian näkökulmasta. **Ivana Polić** (University of California, San Diego) analysoi kroatialaisten lastenlehtien isänmaannarratiivien muutosta 1990-luvun aikana. Myös **Orel Beilinsonin** (University of Tel Aviv) esitys perustui lastenlehtiaineistoon, mutta kontekstina oli 1920- ja 1930-luvun Neuvostoliitto.

Venäjän nykypoliittikkaa käsitteleviä luentoja oli tarjolla runsaasti. Eräs aihepiiriin paneeleista keskittyi erityisesti kevään presidentinvaaleihin ja niiden jälkimaininkeihin. Ilmassa oli siis jopa tulevaisuudentutkimuksen tuoksua. **Derek Hutcheson** (Malmö University) ja **Ian McAllister** (Australian National University) vertailivat määrällisen tutkimuksen työkaluilla kevään 2018 presidentinvaaleja vuoden 2016 parlamenttivaaleihin. Esitelmöijät argumentoivat, että virallisten äänestystilastojen, etenkin äänestysvilkkautta koskevien lukujen perusteella on mahdollista erottaa Kremlille enemmän ja vähemmän lojaaleja alueita. **Luke March** (University of Edinburgh) puolestaan tulkitsi vaalien tuloksia nationalismin näkökulmasta ja totesi, että nationalismi on nyky-Venäjän valtaapitäville edelleen tärkeä vallan legitimaation lähde. Paneelin viimeisen puhujan, **David Whiten** (University of Birmingham) esitys käsiteli Venäjän oppositiota. White argumentoi opposition hajanaisuuden olevan edelleen yksi sen suurimmista ongelmista viitaten muun muassa Aleksei Navalnyin ja Ksenija Sobtšakin väliseen konfliktiin. Työryhmän sanoma oli selkeä: kevään presidentinvaalit eivät oikeastaan muuttaneet mitään Venäjän poliittisella rintamalla.

BASEES-konferenssin suomalaisista osanottajista suurin osa oli koonnut tapahtumaan oman työryhmän samalla alalla työskentelevien

kansainvälisten kollegoiden kanssa. Suomalaisvenäläinen aluetutkimuksen ja tutkijakoulutuksen kehittämiseksi perustettu monitieteinen verkosto FRRESH (Finnish-Russian Network in Russian and Eurasian Studies in the Field of Social Sciences and Humanities) järjesti ensimmäistä kertaa konferenssin puitteissa kaksoistyöryhmän, jossa väitöskirjatutkijat esittelivät käynnissä olevia hankkeitaan. **Teemu Oivo** (Itä-Suomen yliopisto) analysoi keskustelua suomalais-venäläisestä kaksoiskansalaisuudesta, **Kristiina Silvan** (Helsingin yliopisto) kertoi Venäjän 2010-luvun nuorisofoorumeista ja **Veera Laine** (Helsingin yliopisto) käsiteli nationalistin ja patriootin käsitteitä venäläisessä poliittisessä diskurssissa. Pietarin eurooppalaisen yliopiston tohtorikoulutettavat **Marat Ismagilov**, **Artur Holavins** ja **Tatjana Tkatcheva** puolestaan analysoivat Taiteilijoiden ystävien yhdistyksen toimintaa 1800-luvun Venäjällä, vapaaehtoistyön ammattimaistumista Pietarin vanhustenhoidossa sekä Venäjän kuvernöörikausien pituuksia selittäviä mekanismeja.

Suomi oli myös muuten esillä BASEES:in konferenssiohjelmassa. Lauantaiaamun sessiossa pidettiin kaksi Suomessa asuviin venäläisiin liittyvää esitelmää. **Vera Zvereva** (Jyväskylän yliopisto) esitteli hänen ja **Mika Lähteenmäen** (Jyväskylän yliopisto) tutkimusprojektia Suomen venäjänkielisistä sosiaalisen median verkkoyhteisöistä. Zvereva kertoi, että tutkimusaineiston keskusteluissa ei tekstin tasolla ilmennyt suoraa halua määritellä omaa verkkoyhteisöään. Esimerkiksi keskustelijoiden taustan venäläisyydestä ja ukrainalaisuudesta haluttiin välttää keskustelua. Venäjän kielen kieliopillisesta oikeaoppisuudesta on yhteisöissä kuitenkin haluttu pitää huolta puuttamalla virheisiin nopeasti. Verkkoyhteisöjen keskusteluissa ovat nousseet esiin muun muassa konservatiivinen huoli suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta esimerkiksi lasten kasvatuksen ja maahanmuuton kaltaisissa kysymyksissä. Yleisöä tässä kiinnosti muun muassa verkkoyhteisöjen osallistujien moniäänisyys, eri kielten sekoittuminen käytetyssä kielessä sekä kirjoittajien maantieteellinen edustavuus. Lisäksi vaihtoehdoisen sosiaalisen median VKontakten alhainen suosio Suomen venäjänkielisten yhteisöjen keskuudessa yllätti monet läsnäolijat.

Virpi Kaisto (Itä-Suomen yliopisto) esitti puolestaan tutkimusprojektia ”The Layered Cake” of Neighborness” (<http://privet-sosed.org>), jossa tarkastellaan haastatteluiden avulla suomalaisten ja venäläisten kokemuksia keskinäisestä naapuruudesta Suomessa ja Venäjällä.

Kaisto käsitteli esityksessään Suomessa asuvien venäläisten haastatteluissa kertomia kokemuksia, joissa suomalaisia on kuvattu esimerkiksi huumausaineiksi, hiljaisiksi ja epäempaattisiksi naapureiksi. Haastatteluissa kuvattua naapuruuden luonne rakentuu paitsi aktiivisista käytännöistä, myös ei-toiminnallisuudesta, kuten hiljaisuudesta ja kontakteista pidättäytymisestä. Session keskustelussa pohdittiin arkiseen kanssakäymiseen, hyväksyttävään valittamiseen ja yksityisyyden käsitteisiin liittyviä kulttuurillisesti poikkeavia tapoja. Toisaalta pohdittiin myös positiivisen naapuruusmallin historiallisia juuria ja niiden säilymistä Venäjällä.

Sunnuntain keskipäivän sessiossa käsiteltiin kriittisellä otteella Venäjän disinformaation ja informaatioidankäynnin mahdollisuuksia ja tavoitteita. **Karina Shyrokykh** (Ludwig-Maximilian University Munich) esitteli tutkimustaan RT:n ja Sputnikin toiminnasta Twitterissä verrattuna CNN:ään, BBC:hen ja Spiegeliin. Venäläismedioiden roolin sosiaalisessa mediassa Shyrokykhin on havainnut olleen julkaisutaloudellisesti aktiivisempi suhteessa anglosaksiin uutistoimistoihin, etenkin Ukrainaan liittyvässä uutisoinnissa ja sotilasoperaatioiden aikana. **Anke Schmidt-Felzmann** (The Swedish Institute of International Affairs) tarkasteli Venäjän edustustojen viestintää Skandinavian maissa, Saksassa ja Iso-Britanniassa vuoden 2014 jälkeen. Tutkimuksessa on ilmennyt, että edustustot ovat vastanneet nopeasti Venäjän hallintoa ja asevoimia kohtaan esitettyyn kritiikkiin. Paitsi että edustustot ovat seuranneet kunkin kohdemaan kansallista julkisuustilaa, niiden viestinnästä on otettu kantaa myös vähemmän julkisuutta saaneisiin tapahtumiin ja kommentteihin. Schmidt-Felzmann arvioi, että Venäjän edustustojen aktiivisen läsnäolon näkyvä esittäminen voi tavoitella tietynlaista psykologista painetta kohdemaissa.

Carolin Vendil Pallin (Swedish Defence Research Agency) puolestaan käsitteli huomattavasti julkista viestintää salatumpaa aihetta esityksessään Venäjän kyberjoukkoihin ja informaatioidankäynnin voimavaroihin liittyvistä spekulatioista. Esitelmä käsitteli kriittisesti aihepiiriin realiteetteja ja myyttejä. Samoista kriittisistä näkökulmista jatkoi myös session viimeinen puhuja, **Bettina Renz** (University of Nottingham), joka käsitteli yleisen keskustelun tasolla käsityksiä Venäjän informaatiomahdista ja tavoitteista. Renz nosti esiin, kuinka vastapuolen oletettua etulyöntiasemaa informaatiovaikutamisessa on liioiteltu aiemmin jo kylmän sodan aikana ja kuinka informaatiotosota on laimentunut

käsitteellisesti ajoittain jo käyttökelvottomaksi. Paneelin loppukeskustelu ei kehittynyt rakentavaksi, sillä runsaslukuisesta yleisöstä ehti päästä ääneen vain muutama osallistuja, jotka toistivat paneelin esittäjien näkemyksiä omien esimerkkiensä kautta. Ainoissa kysymyksissä puolestaan panelisteja vaadittiin perustelevaan paremmin valitsemiaan käsitteitä.

Kokonaisuutena BASEES-konferenssi oli positiivinen ja intensiivinen kokemus, joka tarjosi hyvän yleiskatsauksen alan tuoreeseen tutkimukseen. Vaikka konferenssi oli osallistujamäärältään suhteellisen suuri, ei väentungokseen hukkunut samalla tavalla kuin monissa vastaavissa amerikkalaistapahtumissa. Fitzwilliam College oli loistava paikka tapahtuman järjestämiselle, sillä työryhmien sijoittaminen melko rajattuun tilaan antoi mainion mahdollisuuden verkostoitumiselle ja kanssakäymiselle. Myös kirja- ja lehtijulkaisijoiden esittelysalit olivat paikkoja, joissa oli helppo tutustua muihin tutkijoihin ja vaikka keskustella omista julkaisumahdollisuuksista. Juuri BASEES:in tarjoamat verkostoitumismahdollisuudet sekä hyvin järjestetty vapaaehtoinen iltaohjelma lienevät konferenssin merkittävimpiä vahvuuksia.

Konferenssin merkittävin heikkous liittyy sen kokoon ja aikatauluun: päällekkäisiä paneeleita oli niin monta, että esittäjät saivat todella jännittää, tulisiko yleisöön esittäjiä enemmän kuulijoita. Sen lisäksi BASEES:issa oli paljon vajaita, kahden tai jopa yhden paperin paneeleita, sekä useita (luultavasti viime hetkellä ilmenneitä) poisjäämisistä. Tämä saattaa mielestämme viitata paitsi huonoon käytännön järjestelyyn myös siihen, että BASEES monen ison konferenssin tavoin rahastaa osallistumismaksuilla konferenssin laadun kustannuksella. Tiukan aikataulun ja ohjelman paineessa keskustelut jäävät tällöin usein melko pintapuolisiksi, ja hedelmällisin ajatustenvaihto tapahtuu itse virallisen ohjelman ulkopuolella. Key note -luentojen kohdalla järjestäjät olisivat puolestaan voineet antaa lisää tilaa nuorille tutkijoille, naisille sekä käsiteltävien maiden omille tutkijoille vanhan kaartin brittitutkijoiden lisäksi.

Näistä kielteisistä seikoista huolimatta BASEES tarjosi kuitenkin kansainvälisestä Venäjä- ja Itä-Eurooppa-tutkimuksesta kiinnostuneelle tutkijalle loppupeleissä oivallisen mahdollisuuden kertoa omasta tutkimuksesta ja solmia uusia tuttavuuksia.

Teemu Oivo & Kristiina Silvan